

Ο ΒΟΥΛΓΑΡΟΣ

ΠΩΣ μεταξύ ατόμων υπάρχουν μυστηριώδη αίτια συμπαθείας ή αντιπαθείας, λανθάνοντες και δυσεξεργνητοί λόγοι αϊφνιδίας και οριστικής έλξεως ή απώσεως, ούτω και μεταξύ τών λαών. Ένώπιον φυλής τινος αισθανόμεθα συγγένειαν ψυχής· μαντεύομεν ότι παρά τήν διακλάδωσιν και τήν απομάκρυνσιν του ροδ ή πηγής της αναβλύσεως είνε μία. Εϊμεθα συγγενείς επί διαφόρων χωμάτων. Πρός άλλην, και αν τών ιστορικών περιπετειών ή όρμη ή την έφερε πλησίον μας, ή γειτνίασις δέν επέφερε τήν έξοικειώσιν· τούναντίον ή προσέγγισις είνε ως ή έλάττωσις της απόστασεως τών έχθρων τών έφορμώντων κατ' άλλήλων, με βλέμμα αστράπτον εκ μίσους...

Τοιούτος λαός δι' ήμάς, από της πρώτης έμφανίσεώς του, είνε οι Βούλγαροι, εκείνοι τούς οποίους ήδη ο χρονογράφος Θεοφάνης, τόν δγδοον μετά Χριστόν αϊώνα, απεκάλει «μισαρών και νεοφανές έθνος».

Κατά τήν μακράν αύτου πάλην προς τό Βυζάντιον, ήτις ήτο διαρκής ένεδρα και άπιστος παρασπονδία, και βραδυτέρον, και τώρα, τρία είνε τά ιδιάζοντα χαρακτηριστικά του άσιατικοσλαυικού τούτου μίγματος: τό θράσος του παρά προσδοκίαν όφιπλούτου, τό αίμοχαρές, και τό σκοτεινόν και άκοίμητον, ως ένστικτον, κατά της φυλής μας μίσος.

Είς τάς παραδόσεις και τήσατα τών λαών όμιλει ή ψυχή των· με στίχους ή με μύθους άνοίγουν τήν καρδίαν των και δεικνύουν τό περιεχόμενόν της. Ας άκούσωμεν τούς παλμούς της βουλγαρικής καρδίας.

* * *

Ός αδάμας σφικτοδεμένος εις χρυσόν, ωραία και διαυγής και άφθαρτος στίλβει ή αλήθεια έν τή παραστατική βραχυλογία της παροιμίας. Όπως εις της γής τά έγκατα αϊώνων μυστηριώδης εργασία άποκρυσταλλοί ανθρώπων γιγαντιαίους όγκους εις μικρόν, πολύτιμον, στερεόν δάκρυ, όμοίως έν τή διαδοχή τών γενεών ή βαθεία

ἐργασία τοῦ νοῦ ἀποκρυσταλλοῖ τὴν μακρὰν παρατήρησιν εἰς σύντομον ἀπόφθεγμα.

Οἱ Τοῦρκοι, οὔτινες δὲν ἀμοιροῦσι θυμοσοφίας, οὐδὲ τῆς ἱκανότητος τοῦ γενικεύειν εἰς ἠθικοὺς κανόνας τὸ πλῆθος τῶν ἐπὶ μέρει ἀντιλήψεων τοῦ βίου, εἶπον περὶ τῶν Βουλγάρων: «Ντοὺν Πέτκο, μπου γκιοὺν ἐφένδη» = «Χθὲς πέτκος, σήμερα ἐφένδης». Εὐστοχώτερον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ παρασταθῇ τοῦ τυχαρπάστου ἢ θρασύτης, τοῦ ἰσταμένου ἐπὶ τέλους ὀρθοῦ, ἀλλὰ λησμονοῦντος ἀπὸ ποίων χθαμαλῶν ἀνηγέρθη, καὶ μεταβάλλοντος ἐν ἀκαρεῖ τὰς κινήσεις τῆς δουλοφροσύνης εἰς κινήσεις ὕβρεως. Πόσας ἀρκουδοειδεῖς ὀρχήσεις, καὶ καλπακιῶν κτυπήματα εἰς καλδηρίμια καὶ δουλικὰς αὐχένους κλίσεις, μεταβληθέντα διὰ μιᾶς εἰς σκληρότητα, εἰς θράσος ἀκίνδυνον πρὸς ἀνισχύρους, ἐγκλείει ἡ βαθεῖα τουρκικὴ παροιμία!..

* *

Ἄκόμη ἐμφαντικώτερον τὸν Βούλγαρον ἀπεικονίζουσι τὰ «ναρόδνι μπολγάρσκιν πγέσνι», τὰ ἐθνικὰ βουλγαρικὰ ἄσματα. Ἐλευθέρως καὶ ἀνυποκρίτως τραγουδεῖ καὶ ἡ βουλγαρικὴ ψυχὴ τὰ ὄνειρά της· ἀλλὰ πόσον βραχνὸν καὶ παράφωνον καταβαίνει τὸ βουνήσιον τραγουδι ἀπὸ τὸν ΑἼμον, καὶ πόσον χυδαῖα καὶ πόσον ποταπὰ εἶνε τὰ ὄνειρα ποῦ ψάλλει! Πτερὰ ἀετοῦ ἔχει, πρὸς τὰ ἔρποντα ταῦτα «πγέσνι», ἡ μεγαλοπράγμων ποίησις τῶν κλέφτικῶν μας τραγουδιῶν, ὧν τὴν ἄπλαστον μεγαλοφυῖαν ἐθαύμαζεν ὡς φυσικὸν φαινόμενον ὁ Φωριέλ.

Ὁ Χαϊδούτ, ὁ Βούλγαρος κλέφτης, δὲν εἶνε ἀδάμαστος καὶ ριψοκίνδυνος ἐπαναστάτης κατὰ τῆς τυραννίας· εἶνε κοινὸς ληστής, ἐνεδρεύων εἰς τὰς δημοσίας ὁδοὺς, φονεὺς ἄγριος καὶ αἰμοχαρής, κύριον σκοπὸν ἔχων μόνον τὸ λάφυρον. Ὅπως τὸν βλέπομεν εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ Δοζόν, ὑπερηφανεύεται διὰ τὸ αἷμα ὅπερ ἔχουσε, διὰ τὰ πτώματα, τὰ ὁποῖα ἔστρωσε χαμαί, καὶ καυχᾶται ὅτι «ἔκαμε χήραις καὶ ὄρφανά».

Ὁ Δημητάρ προσέρχεται μὲ δόλον εἰς τὴν Κερίμαν, τὴν ἀσυλλόγιστον Τουρκοπούλαν, τὴν ἐξαπατᾷ, μὲ λόγους ἀγάπης, ν' ἀπομακρύνῃ τοὺς συνοδοὺς τῆς Ἀρβανίτας, ἐμβαίνει εἰς τὸν ἀραμπᾶ της, ἐν ᾧ δ' ἡ ἀτυχὴς σηκώνει τὸ κεφάλι της διὰ νὰ τὴν φιλήσῃ κάτω ἀπὸ τὸν λαιμόν, τὴν ἀποκεφαλίζει, ἀρπάζει τὰ χρυσᾶ γιορντάνια της καὶ μὲ τὴν αἱματωμένην κεφαλὴν της τὰ φέρει εἰς τὸν καπετάνιον. Καὶ τὰ βουλγαρικὰ παλληκάκια θαυμάζουσι, δλόγυρα, τὸν δόλον τοῦ Δημητάρ!...

Ἄν ἔχει καὶ τὸ ἐγκλημα τὴν τιμιότητά του, ἂν πανταχοῦ ὁ ληστής δὲν δέχεται τὰ λύτρα δσάκις ἀδυνατεῖ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν συλληφθέντα, ὁ Χαϊδούτ ὁμως καὶ τὰ λύτρα κρατεῖ καὶ τὸν αἰχμάλωτον φανεύει.

Τίποτε δὲν φέγγει μέσα εἰς τὴν συνείδησίν του. Ἐντὸς σκότους κτήνους ἀγρυπνεῖ μόνον τὸ ἐνστικτοῦ τῆς ἀρπαγῆς.

* *

Ὁ Κόγιος γίνεται ληστής διὰ τὴν συνάξην λάφυρα.

— Ἐννέα ἔτη νὰ μὲ περιμένῃς, λέγει εἰς τὴν Στάναν, τὴν γυναϊκά του. Ἄν δὲν ἔλθω ἕως τότε, πάρε ἄλλον ἄνδρα.

Παρέρχονται τὰ ἔννέα ἔτη· παρέρχεται καὶ εἰς μὴν ἀκόμη. Πολλοὶ γαμπροὶ ζητοῦν τὴν Στάναν, ἀλλ' αὐτὴ διστάζει. Ἐπὶ τέλους ὁ ἀδελφός της τὴν ἀναγκάζει νὰ ὑπανδρευθῇ. Ἐξαφνα μίαν νύκτα κρούει τὴν θύραν ὁ παλαιὸς σύζυγος. Ἡ Στάνα, ἥτις ἦτο μόνη, ἀνοίγει, καὶ ἐμβαίνει ὁ Κόγιος μὲ τὴν συμμορίαν του. Ἄπαιτεῖ νὰ τοὺς φιλέψῃ, νὰ τοὺς κερνᾷ γλυκὸ κρασί καὶ νὰ τοὺς φέγγῃ μὲ λαμπάδες.

Ἐν μέσῳ τῆς φιλοξένου προθυμίας της ὁ Κόγιος ἀρπάζει βιαίως τὴν ἀνύποπτον Στάναν, τὴν ἐκδύει, τὴν ἀλείφει μὲ πίσσαν καὶ τὴν ἀνάπτει διὰ τὴν φέγγην σὺν λαμπάδα. Τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας ἔτρωγαν κ' ἔπιναν ὁ Κόγιος καὶ τὰ παλληκαρία του, καὶ ἡ Στάνα ἐφώτιζε σὺν λαμπάδα τὸ τραπέζι των!...

Ὁ Τοδῶρ ἔχει στεῖραν γυναϊκά. Πηγαίνει εἰς τὸν φίλον του, τὸν μακελλάρη Νικόλα καὶ τὸν προσκαλεῖ νὰ τοῦ σφάξῃ μίαν ἀγελάδα στρέφαν. Ὁ Νικόλας ἀκονίζει τὴν κοπτερὰν μάχαιραν καὶ πηγαίνει εἰς τὸ σπίτι τοῦ κουμπάρου του. Ἄλλ' ὁ Τοδῶρ δὲν σύρει εἰς σφαγὴν τὴν ἀγελάδα, σύρει τὴν γυναϊκά του καὶ ὁ μακελλάρης τὴν σφάζει, τὴν ἀποκεφαλίζει!...

Αἷμα, αἷμα, αἷμα! Τί φάλλουν ὁ Αἰσχύλος καὶ ὁ Σαίκσπηρ ὅτι ὄλων τῶν ποταμῶν τὰ αἵματα ἂν συναχθοῦν ἀδυνατοῦν νὰ πλύνουν μερικὰς ἐρυθρὰς χεῖρας;... Ὁ Βούλγαρος Χαῖδουτ σκουπίζει τὰς ἰδικὰς του εἰς τὴν προδιάν του καὶ ἀρχίζει ἐκ νέου....

* *

Ἐπὶ μίᾳς τῶν διακλαδώσεων τῆς Ῥοδόπης, εἰς τὴν Βορείαν Θράκην, ἐπὶ βράχου ἀπορρωῶτος καὶ δυσπροσίτου, ὑπερκειμένου βαθείας φάραγγος, ὅπου παφλάζει, κάτω, ἀφρίζον τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμα ποταμοῦ, ὑφουῦται ὄχυρόν φρούριον βυζαντινῶν χρόνων. Ἀπέναντι τοῦ «Καλῆς», ἐπὶ τοῦ ἐτέρου χεῖλους τῆς χαράδρας, ὀρθοῦται βράχος μαῦρος, μακρόθεν ἔχων τὴν ὄψιν γυναικός. Ἡ μαῦρη πετρίνη γυναικεία μορφή καλεῖται ὑπὸ τῶν πέριξ Ἑλλήνων *ἀναθηματομένη*. Ἡ θέα της ἐξεγείρει μίσος εἰς τὰς καρδίας, οἱ δ' Ἑλληνας ὑλοτόμοι, ὅταν διέρχωνται τὴν ὑπεράνω ἀτραπὸν μεταβαίνοντες εἰς τὸ ὑπερκείμενον δάσος ἢ ἐπιστρέφοντες, τὴν λιθοβολοῦν καὶ τὴν καταρῶνται.

Κατὰ τὴν παράδοσιν ὁ Καλὸς ἦτο τὸ κάστρον Ἑλληνος βασιλέως ἀνδρείου. Ἀπὸ τὰ δυσπρόσιτά του ὕψη ἐξορμῶν κατετρόπωνε τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἐπέστρεφε πλήρης λαφύρων καὶ δόξης — λαφύρων διὰ τοὺς πολεμιστάς του, μόνον δόξης δι' ἑαυτόν.

Ἄλλ' ἤλθαν δίσκετοὶ χρόνοι. Ὁ ἐχθρὸς φοβερὸς ἐπλησίαζεν ὀλογὲν, ἀκατάβλητος, ὑποτάσσειν πόλεις καὶ κάστρα. Ὁ γενναῖος βασιλεὺς ἐκλείσθη εἰς τὸν ἀπόκρημον Καλὸν. Εἰς τοὺς βράχους ἐκείνους οὐδεὶς ἐχθρὸς ἠδύνατο ν' ἀναρριχηθῇ. Εἶχε δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ μηχάνημα μυστικόν, μὲ τὸ ὅποσον, ἀποφράττων τὸν ῥοδὸν τοῦ ὀρμητικοῦ

ποταμοῦ, ἐξέχυνεν ἕξαφνα ἀκατάσχετα τὰ συναθροισθέντα νερά, διὰ μέσου τῆς φάραγγος, καὶ ἀπέπνιγε τὸν εἰσδύοντα ἐχθρόν.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλησίον πόλιν, τὸν Στενήμαχον, ἦλθε κ' ἐγκατεστάθη γέρων Βούλγαρος, μυστηριώδης καὶ κρυφίνους, μετὰ τῆς θυγατρὸς του. Ἡ νεαρὰ γυνή, ὠραία, φλογερά καὶ ὑπουλος, ἠγωνίσθη νὰ σαγηνεύσῃ τὸν κύριον τοῦ ἀδαμάστου φρουρίου. Ἄλλ' ἐκεῖνος, λέγει ἡ παράδοσις, εἶχε δῶσθ τὴν καρδίαν του εἰς τὴν ἀνεψιάν τοῦ Αὐτοκράτορος τοῦ Βυζαντίου . . .

Τὸ φρούριον ἔμενεν ἀπόρθητον ὅπως ἡ καρδία τοῦ βασιλέως. Τὰ ἐχθρικά στίφη ἐθραύοντο κατὰ τῶν βράχων εἰς ἐπανειλημμένας ἐφόδους. Δίς ἐπλημμύρισεν ὁ ποταμὸς καὶ δίς ἐπλήρωσεν ἐχθρικῶν πτωμάτων τὰς θρακικὰς πεδιάδας. Ὁ ἐχθρὸς συντετριμμένος ἔλυσε τὴν πολιορκίαν.

Τὴν ἐπαύριον ὁ Βασιλεὺς ἐπρόσταξε νὰ τελεσθῇ δοξολογία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ φρουρίου, εἰς τὴν ἐξόχου Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ Παναγίαν. Ἐξαφνα, περὶ τὸ τέλος τῆς δοξολογίας, ἀπὸ τῆς ὑψηλοτέρας σκοπιᾶς τοῦ πύργου, δίδεται σημεῖον ὅτι στράτευμα πυκνὸν διευθύνεται διὰ τῆς μυστικῆς ἀτραποῦ—τῆς ἀγνώστου—πρὸς τὴν ἀσθενῆ πλευρὰν τοῦ φρουρίου. Ὁ Βασιλεὺς, κατάπληκτος διὰ τὴν προδοσίαν, ὄρμᾳ εἰς τὰς ἐπάλξεις μὲ τοὺς ἀνδρείους του.

Ἀπὸ τὴν βορειοανατολικὴν πλευρὰν τοῦ φρουρίου φαίνεται μὲ ταχύτητα θυέλλης ὄρμῶν εἰς ἀγγελιαφόρος. Οἱ στρατιῶται τὸν ἀνεγκύουν διὰ σχοινίου. Φέρει ἐπεῖγον γράμμα εἰς τὸν βασιλέα. «Φυλάττου τὴν Βουλγάραν» εἶνε κατάσκοπος» γράφει τὸ γράμμα. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ βασιλεὺς, ἀντικρὺ, ἐπὶ τῆς προεκβολῆς τοῦ βράχου, διακρίνει γυναῖκα, ἣτις δι' ἐντόνου τῆς χειρὸς κινήσεως, δεικνύει εἰς τοὺς κάτω ἐχθροὺς τὴν μυστικὴν ἀτραπὸν.

—Ἀνάθεμά σε, Βουλγάρρα! ἀναφωνεῖ ὁ βασιλεὺς.

Αἰφνης βέλος ἐχθρικὸν διαπερᾷ τὴν καρδίαν του. Ὁ ἦρωα πίπτει εἰς τὴν ἀγκάλην τῶν ἀνδρείων του. Ἀλλὰ ταυτοχρόνως κατὶ φοβερὸν τελεῖται, ἐκεῖ πέραν, ἐπὶ τῆς προεκβολῆς τοῦ βράχου. Ἡ Βουλγάρρα ἀπελιθώθη. Καὶ μένει ἐκεῖ αἰώνιον σημεῖον τῆς Θεῆας ὀργῆς καὶ δικαιοσύνης, μαύρη καὶ πετρίνη, ἡ «ἀναθεματισμένη».

* * *

Πάντοτε πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐχθρῶν μας, καὶ πάντοτε διὰ τῆς ἀτραποῦ τῆς ἀτιμίας! Κατὰ τῆς τυραννίας, ἔχι ὀργὴ ἀλλ' οὐδὲ στεναγμὸς ἀκούεται εἰς τὰ τραγούδια τοῦ Χαϊδούτ. Ὁ Βούλγαρος διψᾷ αἷμα, ἀλλὰ δὲν διψᾷ ἐλευθερίαν. Ἀράγε διότι ἡ εὐτελής ψυχὴ ἦτο ἀνίκανος τῆς γενναίας κινήσεως πρὸς θραῦσιν τῶν δεσμῶν, ἢ μὴ, ὅπως ὑποπεύει καὶ ὁ Δοζόν, τὸν δούλον εἴλκυε πρὸς τὸν τύραννον ἢ ὀρμέμφυτος ἔλξις τῆς συγγενείας, ἢ σκοτεινὴ καὶ μακρινὴ ἀνάμνησις τῆς κοινῆς φωλεᾶς, τῶν τουρκομανικῶν στεππῶν; Ὁ Βούλγαρος εἰς τὸν τύραννον προσφέρει ὡς φόρον τὴν προδοσίαν.

Εἰς τὸ Μεσολόγγι, ἐν ᾧ τὸ ἀνθρώπινον μεγαλεῖον ἔφθανεν εἰς τὸ ὑπέρτατον ἀποκορύφωμά του, ἐν ᾧ ὁ ὑψηλὸς ὕμνος τῆς ἐλευθερίας

ἔτονίζετο εἰς ὅλας τὰς γλώσσας, καὶ ὅ,τι εὐγενέστατον εἶχεν ἑκα-
στον ἔθνος ἦτο ἐκεῖ ἔτοιμον εἰς τὸ μέγα δλοκαύτωμα, ἐν ᾧ ἡ οἰκου-
μένη ἐν ἑκστάσει· καὶ ἀγωνία ἐθεάτο τὴν ὑψίστην τραγῳδίαν τῆς
ἀνθρωπίνης αὐτοθυσίας καὶ ἡ δόξα ἠτοίμαζε τὰς δέλτους τῶν
ἡρώων—εἰς μίαν ψυχὴν εἴρπυσεν ὡς ἔχιδνα ἡ προδοσία. "Ἐν ὄν διω-
λίθησε διὰ τῶν αἱματωμένων προχωμάτων καὶ ἔφευγεν εἰς τὸν
Ἰμπραῆμ τὸ μυστικὸν τῆς ἐξόδου. Τὸ ὄν αὐτὸ ἦτο Βούλγαρος!...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΑΝΗΣ

ΙΑΤΡΙΚΟΝ ΛΕΥΚΩΜΑ

[Ἡ μικρὰ ᾧδε πινακοθήκη προώρισται ὅπως γνωρίζῃ ἐκάστοτε καὶ εἰς
τὸν ἔξω ἑλληνισμόν τοὺς ἐκ τοῦ παρ' ἡμῖν ἰατρικοῦ κόσμου
ἀκραιφνῶς καὶ τελεσφόρως ἐργαζομένους ὑπὲρ τῆς ἑλληνικῆς
ἐπιστήμης].

Ν. ΑΘ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΣ.—Ἐκ τῶν κορυφαίων παρ' ἡμῖν ὀφθαλ-
μολόγων. Φοιτητῆς ἔτι ὢν ἀφωσιώθη μετ' ἐκτάκτου ζήλου εἰς τὸν
κλάδον τοῦτον φοιτῶν εἰς τὴν ἰδιωτικὴν τότε κλινικὴν τοῦ νῦν καθηγητοῦ τῆς
ὀφθαλμολογίας κ. Γαζέπη. Τῷ 1891 γενό-
μενος διδάκτωρ ἀπῆλθε καὶ ἐτελειοποιήθη
εἰς Παρίσιον παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Πανᾷ,
παρ' οὗ ἐδιδάχθη τὴν χειρουργικὴν τῶν
ὀφθαλμῶν καὶ ἰδίως τὸ ὀφθαλμοσκόπιον,
δι' οὗ ἐξακριβοῦται ἡ διάγνωσις τῶν
ὀφθαλμικῶν παθήσεων, ἡσκήθη δὲ καὶ εἰς
πεφημισμένας κλινικάς. Διευθύνει τὸ ὀφθαλ-
μολογικὸν τμήμα τοῦ ἐν Πειραιεὶ Δημοτ.
Νοσοκομείου ἀπὸ τῆς συστάσεώς του.
Ἵπηρετήσεν ἀμισθί ἐπὶ πενταετίαν εἰς τὸ
Δημ. Βρεφοκομεῖον Ἀθηνῶν ἀποκομίσας
λαμπράς καὶ μοναδικὰς μελέτας περὶ τὴν

ὀφθαλμίαν τῶν νεογνῶν. Ἐγένετο εἰδικὸς ὀφθαλμίατρος τοῦ Ὁρφα-
νοτροφείου Χατζηκώστα, τῶν Γυναικείων Φυλακῶν, τοῦ Ἐφηβείου,
τοῦ Γηροκομείου καὶ ὄλων σχεδὸν τῶν φιλανθρωπικῶν ἰδρυμάτων.
Διατελεῖ ἀπὸ πολλοῦ, ὡς ἐπισήμως διορισθεὶς ὑπὸ τῆς Α. Μ. τῆς
Βασιλείσεως, ὀφθαλμίατρος τοῦ ἐν Πειραιεὶ Ρωσικοῦ Νοσοκομείου,
τῷ εἶνε δὲ ἀνατεθειμένη ἡ κλινικὴ τῶν ὀφθαλμιῶντων τοῦ «Εὐαγ-
γελισμοῦ» ὑπὸ τῶν διευθυντῶν καὶ συμβούλων. Κέκτηται ἀπαρά-

